

K čl. I, §4 ods. 3

Znenie pripomienky: Navrhujem toto ustanovenie doplniť o povinnosť civilného zariadenia prijímať aj odsúdených z Ústavu na výkon trestu odňatia slobody.

Táto pripomienka je **zásadná**

Odôvodnenie:

Súčasná právna úprava výkonu síce garantuje odsúdeným právo na zdravotnú starostlivosť, avšak v praxi sa často stretávame s problémami pri zabezpečovaní špecializovanej zdravotnej starostlivosti, ktorú nie je možné poskytnúť v rámci väzenských zdravotníckych zariadení. Verejný ochranca práv pre dlhé čakacie doby, rádovo v rokoch, či pre úplnú nedostupnosť špecializovanej zdravotnej starostlivosti opakovane konštatoval porušenie práv odsúdených. Ustanovenie povinnosti civilných zdravotníckych zariadení prijímať na žiadosť väzenského lekára odsúdených (ale aj obvinených) by zabezpečilo dôsledné uplatňovanie princípu ekvivalencie zdravotnej starostlivosti, podľa ktorého majú väznené osoby právo na rovnakú kvalitu a rozsah zdravotnej starostlivosti ako ostatní ľudia v civilnom sektore. Táto zásada je uznávaná medzinárodnými štandardmi, vrátane odporúčaní Európskeho výboru na zabránenie mučenia (CPT), a je kľúčová pre zabezpečenie ľudskej dôstojnosti väznených osôb.

Česká republika už túto úpravu implementovala v § 45 ods. 2 písm. k) zákona č. 372/2011 Sb., čím vytvorila právny základ pre povinnosť poskytovateľov zdravotných služieb prijímať väznené osoby na indikáciu väzenského lekára. Táto úprava vznikla z praktickej potreby zabezpečiť kontinuitu a komplexnosť zdravotnej starostlivosti pre väznené osoby, pričom eliminuje situácie, keď by špecializovaná starostlivosť nebola dostupná z dôvodu odmietnutia civilných zdravotníckych zariadení. Implementácia podobnej úpravy na Slovensku by nielen zosúladiť našu legislatívu medzinárodnými štandardmi a dobrou praxou susedných krajín, ale aj predišla sťažnostiam väznených osôb na nedostupnosť adekvátnej zdravotnej starostlivosti, ktoré sa v praxi vyskytujú.

K čl. I, §8 ods. 1

Znenie pripomienky: Ku kritériám, na základe ktorých sa odsúdený umiestňuje do ústavu navrhujeme pridať ešte jedno kritérium a to je preferencia odsúdeného.

Táto pripomienka je **zásadná**

Odôvodnenie:

Zavedenie možnosti zohľadniť preferencie odsúdeného pri rozhodovaní o umiestnení podľa § 8 zákona č. 475/2005 Z. z. by prinieslo systémové zníženie administratívnej záťaže Zboru väzenskej a justičnej stráže a zvýšenie rešpektovania ľudskej dôstojnosti vo väzniach systémoch. Súčasná prax, kedy odsúdení nemajú možnosť ovplyvniť svoje umiestnenie, je jedným z faktorov, ktorý vytvára veľký počet žiadostí o premiestnenie – z vlastnej činnosti je mi

známe, že sa jedná o niekoľko tisíc žiadostí ročne. Medzinárodné štandardy CPT explicitne upozorňujú, že ignorovanie individuálnych potrieb väznených osôb vytvára napätie a znižuje efektivitu nápravných programov. Napríklad vo svojej 2. všeobecnej správe CPT zdôrazňuje, že umiestňovanie odsúdených bez ohľadu na ich rodinné väzby alebo psychosociálne potreby môže viesť k systémovým porušeniam čl. 3 a 8 Dohovoru.

Česká prax, kde odsúdení môžu prostredníctvom probačnej služby žiadať o umiestnenie v konkrétnom ústave, dokazuje, že takéto opatrenie znižuje konfliktnosť prostredia. Implementácia podobného mechanizmu na Slovensku by okrem úspor vytvorila predvídateľnejšie prostredie pre odsúdených.

K čl. I, §8 ods. 4

Znenie pripomienky: Navrhujeme zo zákona úplne vypustiť možnosť ubytovať dospelého odsúdeného spoločne s mladistvým odsúdeným.

Táto pripomienka je **zásadná**

Odôvodnenie:

CPT vo svojej správe z roku 2018 uviedol, že uznáva snahu slovenských orgánov nájsť bezpečné a prospešné riešenie ubytovania mladistvých. Avšak vzhľadom na vysoké riziko rôznych foriem zneužívania, vrátane sexuálneho vykorisťovania a iných typov vykorisťovania pri spoločnom ubytovaní mladistvých s dospelými, výbor musí zopakovať svoj názor, že ak sú mladiství výnimočne umiestnení vo väznici pre dospelých, vždy by mali byť ubytovaní oddelene od dospelých, v osobitnom oddelení, v ktorom je trvalo prítomný dozorný personál.

Dospelí väzni by do tohto oddelenia nemali mať prístup. Výbor však zároveň uznáva, že aby sa predišlo de facto držaniu mladistvých v režime, ktorý by bol podobný samoväzbe, mohla by sa povoliť účasť mladistvých na aktivitách mimo cely spolu s dospelými väzňami, za prísneho predpokladu, že bude zabezpečený primeraný dohľad zo strany personálu. - , Správa CPT z návštevy Slovenskej republiky 2018; bod 67, s. 35

K čl. I, §9 ods. 5

Znenie pripomienky: Navrhujeme skrátiť lehotu na podanie opakovanej žiadosti o zmenu stupňa stráženia po zamietnutí žiadosti z 12 na 6 mesiacov.

Táto pripomienka je **zásadná**

Odôvodnenie:

Aj podľa doterajšej právnej úpravy je odsúdený oprávnený podať opakovanú žiadosť o zmenu spôsobu výkonu trestu – teda analogického inštitútu najskôr po uplynutí 6 mesiacov od predchádzajúceho zamietavého rozhodnutia (ustanovenie § 9 ods. 6 zákona č. 475/2005 Z. z.). Ročná lehota je v súčasnosti stanovená až pri zamietnutí žiadosti o podmienenečné

prepustenie, čo je z pohľadu následkov významnejší inštitút ako zmena spôsobu výkonu trestu. Lehotu 6 mesiacov považujeme (a rovnako ak súčasná právna úprava) za dostatočne dlhú na to, aby odsúdený preukázal také zmeny svojho správania, ktoré odôvodňujú premiestnenie do miernejšieho stupňa stráženia. Predĺžením lehoty z pôvodných 6 na 12 mesiacov by došlo k výraznému zníženiu štandardov a zároveň ho považujeme za nesúladný s cieľom novely, ktorou je okrem iného aj postupné presúvanie väzenskej populácie do nižších stupňov stráženia všade tam, kde je to dôvodné a možné.

K čl. I, §10 ods. 3. písm b.)

Znenie pripomienky: Navrhujeme na koniec vety za čiarku doplniť ešte spojenie „alebo z iného vážneho dôvodu“.

Táto pripomienka je **zásadná**

Odôvodnenie:

Vo výnimočných prípadoch by odsúdený mohol mať legitímny dôvod na premiestnenie, ktorý by nemusel spadať do účelu prehĺbenia plnenia účelu výkonu trestu (napr. časté eskorty na súdne pojednávania v inej ako jeho trestnej veci). V takýchto prípadoch je želateľné z pohľadu ZVJS, ale aj zachovania práv odsúdeného premiestniť ho do iného ústavu. Rozhodovanie o premiestnení zostáva naďalej v rukách riaditeľa ústavu, navrhovaná právna úprava by mu však umožnila flexibilne reagovať na nepredvídateľné situácie, známe predovšetkým odsúdenému, ktorá by mohli zároveň byť iným legitímnym dôvodom na premiestnenie.

K čl. I, §10

Znenie pripomienky: Navrhujeme ustanovenie §10 doplniť o nové ustanovenie ods. 5, ktoré zavedie základné parametre tzv. poradovníka na premiestňovanie odsúdených.

Táto pripomienka je **zásadná**

Odôvodnenie:

Odsúdený má možnosť v zmysle zákona o výkone trestu požiadať riaditeľa ústavu o premiestnenie do iného ústavu. Zároveň však platí, že ak bola jeho žiadosť zamietnutá, má právo opätovne požiadať o premiestnenie až po uplynutí 6 mesiacov odo dňa zamietnutia žiadosti.

Z vlastnej činnosti pri preskúmvaní podnetov a výkonu osobných návštev ústavov je mi známe, že žiadosti odsúdených ústavy zamietajú aj z dôvodu nedostatočných kapacít na umiestnenie odsúdeného v novom ústave. V praxi to znamená, že odsúdený musí mať „šťastie“ pri podávaní svojej žiadosti tak, aby mal ústav, do ktorého sa žiada preradiť, voľnú kapacitu práve v čase rozhodovania o podávaní žiadosti na premiestnenie.

V praxi preto nie je vylúčené, že odsúdený, ktorý podal svoju žiadosť o premiestnenie skôr nebude z kapacitných dôvodov do žiadaného ústavu premiestnený. Odsúdený, ktorý podá žiadosť o premiestnenie o niekoľko týždňov neskôr zrovna v čase, keď má ústav voľnú

kapacitu bude do ústavu premiestnený aj napriek tomu, že pri priamom porovnaní relevantných atribútov oboch odsúdených by mal byť uprednostnený prvý odsúdený.

Umiestnenie v konkrétnom ústave pritom môže mať zásadné dôsledky na rodinný život odsúdeného. Neraz sa na mňa totiž obracajú odsúdení, ktorí tvrdia, že z dôvodu veľkej vzdialenosti ich nemôžu navštevovať rodinní príslušníci. V prípade premiestnenia do iného, bližšieho ústavu by to však možné bolo.

V tejto súvislosti by som rád upozornil aj na závery českého verejného ochrancu práv vo vzťahu k premiestňovaniu odsúdených osôb. [Verejný ochránce práv. Deset let ombudsmana jako národního preventivního mechanismu. Dostupné z: https://www.ochrance.cz/dokument/2016/2016_1_Q-10-let-NPM.pdf Po dlhodobom odporúčaní českého ombudsmana platia od októbra 2015 vo väzniciach nové vnútorné pravidlá, podľa ktorých ak bude odsúdenému zamietnutá žiadosť o premiestnenie do inej väznice z kapacitných dôvodov, bude automaticky zaradený do poradovníka žiadostí o premiestnenie a v prípade uvoľnenia kapacity a pretrvávajúceho záujmu na strane odsúdeného bude premiestnenie zrealizované.

Väznené osoby, ktoré sa nachádzajú ďaleko od miesta svojho bydliska, často úplne strácajú kontakt so svojimi blízkymi, pre ktorých je takéto cestovanie finančne nákladné a ťažko realizovateľné. Umiestňovanie a premiestňovanie väznených osôb takým spôsobom, aby si mohli zachovať aspoň základný kontakt s rodinou, je tak zároveň efektívnym nástrojom práce s odsúdenými.

K čl. I, §10a ods. 1

Znenie pripomienky: Navrhujeme v ustanovení §10 ods. 1 tretí riadok vypustiť odkaz na ustanovenia §96 a §97.

Táto pripomienka je **zásadná**

Odôvodnenie:

Osoby a subjekty podľa §96 a 97, vrátane verejného ochrancu práv vykonávajúceho mandát podľa Opčného protokolu OSN na ochranu proti mučeniu a majú oprávnenie navštevovať ústavy na výkon trestu odňatia slobody aj neohlásene a to v akúkoľvek dennú alebo nočnú hodinu [napríklad Opčný protokol OSN k Dohovoru proti mučeniu a inému krutému, neľudskému alebo ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestaniu; najmä čl. 20].

Práve neohlásené návštevy umožňujú kontrolným a monitorovacím mechanizmom pozorovať autentické podmienky a spôsoby zaobchádzania s odsúdenými v ústave. V prípade, ak by vstup do zariadenia bol limitovaný zákonom predpokladaným časom a predchádzajúcim súhlasom, tak by došlo k faktickému znefunkčneniu týchto kontrolných mechanizmov a narušeniu medzinárodných záväzkov Slovenskej republiky.

K čl. I, §10a ods. 2

Znenie pripomienky: Navrhujeme doplniť ustanovenie v časti, týkajúcej sa prítomnosti súdu alebo orgánu činného v trestnom konaní na úkone advokáta s odsúdeným o garanciu, že súd

alebo OČTK môžu byť prítomní, ale nemôžu počuť obsah rozhovoru odsúdeného s advokátom.

Táto pripomienka je **zásadná**

Odôvodnenie:

Navrhovaná zmena, ktorá by explicitne garantovala, že súd alebo OČTK môže byť prítomný pri úkone medzi advokátom a odsúdeným, avšak bez možnosti počuť obsah ich rozhovoru, je plne odôvodnená potrebou zachovania advokátskeho tajomstva. Advokátska mlčanlivosť patrí medzi základné princípy výkonu advokácie a je kľúčová pre dôverný vzťah medzi klientom a advokátom. Advokát je povinný zachovávať mlčanlivosť o všetkých skutočnostiach, o ktorých sa dozvedel v súvislosti s výkonom advokácie, pričom táto povinnosť trvá aj po skončení právneho vzťahu s klientom. Výnimky z tejto povinnosti sú zákonom presne vymedzené a týkajú sa najmä povinnosti prekaziť trestný čin alebo situácií, keď advokáta zbaví mlčanlivosti samotný klient.

Ak by súd alebo OČTK mali možnosť počuť obsah komunikácie medzi odsúdeným a jeho advokátom, došlo by k zásahu do práva na obhajobu a k narušeniu dôvernosti ich vzťahu. Právo na dôvernú komunikáciu s advokátom je nevyhnutné pre spravodlivý proces a efektívnu obhajobu. Preto je v súlade s princípmi ochrany práv obvineného a s medzinárodnými štandardmi, aby bola prítomnosť súdu alebo OČTK pri týchto úkonoch technicky alebo organizačne zabezpečená tak, že nemôžu počuť obsah rozhovoru medzi odsúdeným a advokátom. Takéto obmedzenie prítomnosti je zároveň v súlade s existujúcou právnou úpravou, ktorá pri iných úkonoch (napríklad pri prehliadke advokátskej kancelárie) striktné chráni obsah komunikácie a listín podliehajúcich advokátskemu tajomstvu. Navrhovaná zmena preto predstavuje nevyhnutnú garanciu ochrany základných práv odsúdeného.

K čl. I, §18 ods. 1

Znenie pripomienky: Navrhujeme zmeniť minimálnu ubytovaciu plochu pripadajúcu na jedného odsúdeného umiestneného v neuzamykanej cele alebo izbe z 3,5m² na 4m².

Táto pripomienka je **zásadná**

Odôvodnenie:

Výbor CPT vo svojej správe z návštevy v roku 2023 odporučil Slovenskej republike, aby vykonala kroky k zabezpečeniu garantovanej minimálnej ubytovacej plochy o veľkosti 4m² pre každého odsúdeného ubytovaného v cele alebo na izbe pre viacerých odsúdených bez ohľadu na jeho vek, pohlavie, status či stupeň stráženia.

Navrhovaná zmena reflektuje odporúčania medzinárodnej organizácie a vychádza tiež z minimálnych odporúčaných medzinárodných väzenských štandardov.

K čl. I, §18 ods. 1

Znenie pripomienky: Navrhujeme doplniť ustanovenie o nasledovné garancie v prípade dočasného zníženia ubytovacej plochy pripadajúcej na jedného odsúdeného:

- obmedziť možnosť riaditeľa opakovane znižovať ubytovaciu plochu,
- zaviesť povinnosť ústavu v súčinnosti s GR ZVJS v čase zníženia ubytovacej plochy vykonávať aktívne kroky k čo najskoršiemu ukončeniu výnimky
- stanoviť maximálnu lehotu, počas ktorej je možné ubytovaciu plochu znížiť.

Táto pripomienka je **zásadná**

Odôvodnenie:

ESLP opakovane judikoval, že síce nie je možné presne určiť, aká ubytovacia plocha by mala pripadať na jedného odsúdeného, jasne však stanovil minimálne limity ubytovacej plochy, nenaplnenie ktorých môže viesť k porušeniu práva na ochranu pred zlým zaobchádzaním. Vo veci Muršić v. Chorvátsko ESLP uviedol, že „v značnom počte prípadov, keď ubytovacia plocha vo viacmiestnych ubytovacích jednotkách klesla pod 3 m² súd zistil, že preplnenosť bola natoľko závažná, že odôvodňovala konštatovanie porušenia článku 3.“

V prípade, ak bola ubytovacia plocha pripadajúca na jedného odsúdeného v rozmedzí 3 a 4 m², súd prihliadal aj na ďalšie aspekty a materiálne podmienky výkonu trestu, ktoré by v spojení so zníženou ubytovacou plochou mohli zapríčiniť porušenie čl. 3 Dohovoru. Je preto nepochybné, že zníženie podlahovej plochy pod 4m² musí predstavovať iba krátkodobé a dočasné riešenie situácie. Na potrebu dodržiavania tejto minimálnej podlahovej plochy poukázal aj výbor CPT vo svojej poslednej správe z návštevy Slovenska. [Správa výboru CPT z návštevy Slovenskej republiky v dňoch 28.11-09.12 2023, č. CPT/Inf (2025) 09; para. 60, str. 30] Navrhujeme preto doplniť zákonné garancie dočasnosti stavu zníženej ubytovacej plochy spolu s povinnosťou aktívne riešiť vzniknutú situáciu a čo najskôr ukončiť stav zníženia ubytovacej plochy.

K čl. I, §18 ods. 6

Znenie pripomienky: Navrhujeme zmeniť znenie piatej vety novelizovaného ustanovenia tak, že odsúdenému bude vykonaná zdravotná prehliadka bezprostredne po umiestnení do kompenzačnej miestnosti.

Táto pripomienka je **zásadná**

Odôvodnenie:

Podľa odporúčaní CPT by mala byť osoba umiestnená do "seklúznej cely" (obdoba kompenzačnej miestnosti) pravidelne monitorovaná a o takomto umiestnení by mal byť lekár bezodkladne informovaný. 8 hodinový čas, prípadne prehliadku až po ukončení umiestnenia v kompenzačnej miestnosti považujeme vzhľadom na vážny psychický stav odsúdeného za neprimerane dlhý. [Správa CPT z návštevy Talianska z paríľa 2016, č. CPT/Inf (2017) 23, para. 70]

K čl. I, §18 ods. 8

Znenie pripomienky: Navrhujeme doplniť ustanovenie §18 ods. 8 o zákaz umiestňovať pred okná stavebné prvky, ktoré by bránili prirodzenému prieniku svetla a vzduchu pri otvorení okna.

Táto pripomienka je **zásadná**

Odôvodnenie:

Výbor CPT opakovane kritizoval prax väzníc, ktoré pred okná umiestňujú plastové zábrany. tzv. satelity [Správa výboru CPT z návštevy Slovenskej republiky v dňoch 28.11-09.12 2023, č. CPT/Inf (2025) 09; para. 62, str. 30-31]. Na ich demontáž opakovane vyzýval aj Verejný ochranca práv, ktorý konštatoval porušenie práv odsúdených z dôvodu obmedzenia prístupu k prirodzenému svetlu a čerstvému vzduchu. Aj z medzinárodných štandardov pritom explicitne vyplýva, že konštrukcia okien má umožňovať prúdenie čerstvého vzduchu do cely, či izby. [Štandardné minimálne pravidlá OSN pre zaobchádzanie s odsúdenými (Pravidlá Nelsona Mandelu), pravidlo 14, písm. a.); Prípadne aj Európske väzenské pravidlá, pravidlo 18.2, písm. a.)] Z našej vlastnej činnosti je nám známe, že niektoré ústavy už k demontáži pristúpili, prípadne k nej plánujú pristúpiť. Považujeme preto za dôležité aj legislatívne „dotiahnuť“ tento proces do konca a zároveň zamedziť opakovanej montáži takýchto zábran v budúcnosti.

K čl. I, §18

Znenie pripomienky: Navrhujeme doplniť ustanovenie §18 ods. 5 a 8 o stanovenie povinnosti, že ak sa na cele či izbe nachádzajú hygienické zariadenia (toaleta a sprchy), tieto musia byť plne oddelené od ostatného priestoru cely alebo izby, a to od zeme až po strop.

Táto pripomienka je **zásadná**

Odôvodnenie:

Táto požiadavka vyplýva z návštevy Výboru CPT, ktorý od Slovenskej republiky žiada, aby hygienické zariadenia na celách alebo na izbách boli úplne oddelené od zvyšku cely alebo izby [Správa výboru CPT z návštevy Slovenskej republiky v dňoch 28.11-09.12 2023, č. CPT/Inf (2025) 09; para. 60, str. 30]. Oddelenie hygienických zariadení zabezpečuje nielen vyššiu úroveň súkromia pre osoby vo výkone trestu alebo väzby, ale aj zodpovedá základným štandardom ľudskej dôstojnosti a hygieny.

K čl. I, §20

Znenie pripomienky: Navrhujeme doplniť ustanovenie § 20 o nový odsek 5, ktorý umožní odsúdenému použiť vlastný odev (a) v prípade ak je predvedený na súdne pojednávanie a (b) v prípade, ak odsúdený vykonáva lekárske vyšetrenie mimo ústav s možnosťou riaditeľa nepovoliť odsúdenému použiť vlastný odev z bezpečnostných dôvodov, alebo ak by mohlo dôjsť k zmareniu účelu trestu, alebo zníženiu vážnosti súdu, či odsúdeného.

Táto pripomienka je **zásadná**

Odôvodnenie:

Toto nové ustanovenie organicky nadväzuje na ustanovenie ods. 2 kedy riaditeľ umožní používať odsúdenému aj iný odev. Odsúdený je prevádzaný na súdne pojednávania, (napríklad v prípade pojednávania o podmiennečnom prepustení) v bežnom väzenskom odev. Tento odev však môže pôsobiť stigmatizujúco. Aj v zmysle medzinárodných štandardov platí, že ak je odsúdený eskortovaný, či umiestnený mimo väzenské prostredie, mal by mať možnosť nosiť svoje vlastné oblečenie, alebo iné oblečenie, ktoré automaticky neindikuje príslušnosť k väzenskej populácii. [Štandardné minimálne pravidlá OSN pre zaobchádzanie s odsúdenými (Pravidlá Nelsona Mandelu), pravidlo 19 ods. 3]

K možnosti využiť vlastné (civilné) oblečenie aj na lekárske vyšetrenia mimo ústav sa vyjadroval Európsky súd pre ľudské práva vo viacerých prípadoch. V prípade T. V. proti Fínsku (sťažnosť č. 21780/93) skonštatoval porušenie čl. 8 Dohovoru (právo na súkromie) z dôvodu, že odsúdený musel nosiť väzenské oblečenie počas návštev u lekára. V tomto kontexte posudzoval Európsky súd pre ľudské práva aj prípad A. T. proti Estónsku (sťažnosť č. 23183/15).

Zároveň si uvedomujeme, že v niektorých prípadoch nie je vhodné vzhľadom na osobu odsúdeného, dovoliť využívanie vlastného odevu počas prítomnosti na súdnom pojednávaní. Po vykonaní individuálneho posúdenia bezpečnostného rizika by mal riaditeľ ústavu právo nepovoliť možnosť využívať vlastný odev. Taktiež, nie vždy má odsúdený v ústave k dispozícii vhodný alternatívny odev, v ktorom by mohol byť prevedený na súdne pojednávanie. V prípadoch ak však neexistuje bezpečnostné riziko a odsúdený má k dispozícii vhodný odev, neexistuje podľa nášho názoru legitímny dôvod neumožniť odsúdenému využívať vlastný odev. Analogicky v tejto súvislosti poukazujeme na obvinených, ktorým sa umožňuje počas pojednávania použiť aj vlastný odev. S takýmito postupmi preto má ZVJS skúsenosti a nepôjde o nový, či nepoznaný inštitút.

K čl. I. §21

Znenie pripomienky: Navrhujeme doplniť ustanovenie o garanciu šetrného vykonávania prehliadky cieľ počas nočného pokoja a to pri zapínaní osvetlenia, tak aj vstupu príslušníka na celu.

Táto pripomienka je **zásadná**

Odôvodnenie:

Nespochybňujeme potrebu vykonávania pravidelných, či nepravidelných nočných kontrol odsúdených. Vzhľadom na dodržiavanie práva na 8 hodinový spánok by však tieto kontroly mali byť vykonávané takým spôsobom, aby bezdôvodne nerušili spánok odsúdených. Aj verejný ochranca práv Českej republiky vo svojej správe konštatoval, že na niektorých oddieloch sú vstupy do miestností opatrené zasunovacími dverami, ktoré pri otvorení a zatváraní spôsobujú veľký hluk. Navyše v čase pravidelných hodinových nočných kontrol, kedy na chodbe svietilo svetlo, každé otvorenie dverí spôsobovalo rušenie odsúdených pri spánku a ich oslnenie ostrým svetlom.

Podľa oznámenia vedenia ústavu nebolo možné umiestniť na základe protipožiarnych predpisov na dvere priezory, ktoré by zjednodušili nočné kontroly odsúdených zo strany príslušníkov. Ombudsman preto navrhol modifikáciu spôsobu realizácie nočnej kontroly obozretnjším spôsobom pri otváraní a zatváraní dverí, popr. aj stíšením hlavného svetla na chodbe oddielu tak, aby nebol osvietený vonkajším svetlom celý priestor miestnosti, v ktorej odsúdení spia [Veřejný ochránce práv. Věznice Ostrov: Zpráva z návštěvy zařízení (22.09.2021)]. Legislatívne zavedenie povinnosti vykonávať nočné prehliadky šetrným spôsobom by posilnilo ľudskoprávne garancie a predstavuje krok k ďalšej humanizácii väzenia.

K čl. I, §22 ods. 3

Znenie pripomienky: Navrhujeme zvýšiť frekvenciu sprchovania odsúdených najmenej na možnosť sprchovať sa 3 krát týždenne, ako aj zavedenie možnosti sprchovania odsúdeného podľa potreby, a to s ohľadom na klimatické podmienky, najmä v letnom období.

Táto pripomienka je **zásadná**

Odôvodnenie:

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len ako „ÚS SR“) sa v rámci svojej rozhodovacej činnosti zaoberal frekvenciou sprchovania vo veci vedenej pod sp. zn. III. ÚS 243/2023-29 zo dňa 11.05.2023. Ústavný súd síce konštatoval, že podmienky frekvencie sprchovania odsúdených na území Slovenskej republiky sú podľa Európskych väzenských pravidiel ustanovené minimalisticky, čo neznie pozitívne, no ide o podmienky v medziach zákona a ústavný súd nevidí dôvod na konštatovanie ich ústavnej neudržateľnosti.

Čo je však dôležité, napriek tomu ÚS SR v rovine *obiter dicta* poznamenal, že minimalistický režim sprchovania nie je dobrou vizitkou stavu väzenia a toto uznesenie ÚS SR nepredstavuje žiadnu prekážku pre to, aby v budúcnosti stav frekvencie sprchovania najmä v spojení s vykonávaním práce, a to aj v nepriaznivom prostredí vyhodnotil ako ústavne neudržateľný, keďže sprchovanie sa po práci by malo byť vecou samozrejμου a prirodzenou.

Aj vzhľadom na deklarovaný cieľ postupnej humanizácie podmienok väzenia považujeme zakotvenie zvýšenej frekvencie sprchovania za dôležitý krok na tejto ceste. Ako totiž uvádza aj ÚS SR, sprchovanie sa by malo byť vecou samozrejμου a prirodzenou.

Možnosti sprchovania odsúdených by navyše mali zohľadniť aj klimatické podmienky, najmä vonkajšiu teplotu ako aj teplotu v zariadení. V prípade zvýšenej teploty, najmä počas letných mesiacov, je v záujme zachovania celkovej hygieny vhodné umožniť odsúdeným sprchovať sa aj častejšie. Zvýšenie frekvencie sprchovania odsúdených s prihliadnutím na klimatické podmienky je v aj v súlade s medzinárodnými štandardmi, najmä pravidlom 19 ods. 4 Európskych väzenských pravidiel a pravidlom 16 Štandardných minimálnych pravidiel OSN pre zaobchádzanie s odsúdenými.

K čl. I, § 25 ods. 2

Znenie pripomienky: Za prvú vetu § 25 ods. 2 navrhujeme doplniť ustanovenie, ktorým bude explicitne vymedzený účel zásahu do práva na listové tajomstvo.

Táto pripomienka je **zásadná**.

Odôvodnenie:

Právo na listové tajomstvo je zakotvené v čl. 22 Ústavy SR ako aj v čl. 8 ods. 2 Európskeho dohovoru o ľudských právach. Do práva na listové tajomstvo nie je možné zasiahnuť plošne a bez rozdielu bez toho, aby sa týmto zásahom sledoval konkrétny a legitímny cieľ. Legitímne ciele pritom definuje samotný čl. 8 ods. 2 Európskeho dohovoru o ľudských právach, ktorý sem zaraďuje záujem národnej bezpečnosti, verejnej bezpečnosti, hospodársky blahobyť krajiny, predchádzanie nepokojom alebo zločinnosti, ochranu zdravia alebo morálky alebo ochranu práv a slobôd iných.

Bez sledovania konkrétneho legitímneho cieľa nemôže naplniť zásah do listového tajomstva naplniť kroky testu proporcionality. V takom prípade je potrebné považovať zásah do základného práva za neústavný.

K čl. I, §30 ods. 2

Znenie pripomienky: Navrhujeme ustanovenie §30 ods. 2 doplniť nasledovne: "Ceny v ústavnej predajni sa nesmú výrazne odchyľovať od cien rovnakých tovarov predávaných v porovnateľných predajniach mimo ústavu. Podrobnosti o cenotvorbe v ústavnej predajni ustanoví osobitný predpis."

Táto pripomienka je **zásadná**

Odôvodnenie:

Výbor CPT podporuje myšlienku, že ceny tovarov vo väzniciach by mali byť obdobné ako ceny v bežnom civilnom prostredí. Hlavným dôvodom je zabezpečenie spravodlivého prístupu k základným potrebám pre väznené osoby, ktoré často čelia nízkym príjmom a obmedzeným možnostiam zárobku. [30.Všeobecná správa Výboru CPT za obdobie od 1. januára do 31. decembra 2020, č. CPT/Inf(2021)5; para. 64, str. 35; para. 78, para. 79, str. 40]

Ústavné predajne často fungujú ako monopoly bez konkurencie, čo umožňuje nastavovanie cien bez ohľadu na trhové podmienky. To vedie k situáciám, kde ceny bežných produktov, ako základné potraviny alebo hygienické produkty, sú výrazne vyššie ako v civilnom prostredí. Vysoké ceny tovarov môžu mať pritom aj priamy vplyv aj na blízke rodiny odsúdených, keďže vzhľadom na nízke alebo žiadne príjmy väznených osôb musia rodiny často posilať odsúdeným peniaze, aby im pomohli pokryť základné potreby. Vysoké ceny v ústavných predajniach tak predstavujú dodatočnú finančnú záťaž aj pre rodiny odsúdených.

Na neprimerane vysoké ceny v ústavných predajniach na Slovensku poukázal Výbor CPT aj v správe z poslednej návštevy v roku 2023 [Správa výboru CPT z návštevy Slovenskej republiky v dňoch 28.11-09.12 2023, č. CPT/Inf (2025) 09; para. 72, str. 33].

K čl. I, §37 ods. 2

Znenie pripomienky: Navrhujeme za spojenie “vykoná nevyhnutné opatrenia na zabránenie takéhoto konania” doplniť slovné spojenie “a zabezpečí dôkladné vyšetrenie incidentu”.

Táto pripomienka je **zásadná**

Odôvodnenie:

Cieľom tohto návrhu je zdôrazniť povinnosť nielen reagovať okamžitými opatreniami, ale zároveň zabezpečiť aj dôkladné vyšetrenie každého takéhoto incidentu, vrátane dokumentovania jeho okolností a zistení. Táto požiadavka vychádza najmä z tzv. procesného aspektu zákazu mučenia a neľudského alebo ponižujúceho zaobchádzania podľa čl. 3 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

Procesná stránka čl. 3 Dohovoru stanovuje pozitívny záväzok štátu riadne a efektívne prešetriť tvrdenia osoby, že konanie, ktoré voči nej smerovalo, porušilo ust. čl. 3 Dohovoru zakazujúce mučenie. Podľa bodu č. 113 Príručky k čl. 3 Dohovoru platí, že ak osoba opodstatnene tvrdí, že bola obeťou konania štátnych orgánov, ktoré je v rozpore s ust. čl. 3 Dohovoru, k uvedenému je potrebné pristupovať aj v zmysle ust. čl. 1 Dohovoru (záväzok dodržiavať ľudské práva) a vykonať riadne a efektívne prešetrenie daného tvrdenia. V opačnom prípade by zákaz mučenia a neľudského a ponižujúceho zaobchádzania a trestania, napriek svojmu základnému významu, bol v praxi neúčinný a v niektorých prípadoch by bolo možné, aby zástupcovia orgánov verejnej moci prakticky beztrestne porušovali práva osôb, o. i., obmedzených na osobnej slobode. Podľa bodu č. 116 Príručky k čl. 3 Dohovoru zároveň platí, že základným účelom vyšetovania je zabezpečiť účinné presadzovanie vnútroštátnych právnych noriem zakazujúcich mučenie a neľudské alebo ponižujúce zaobchádzanie alebo trestanie v prípadoch týkajúcich sa zástupcov alebo orgánov štátu a zabezpečiť ich zodpovednosť za zlé zaobchádzanie a konanie v rozpore s ust. čl. 3 Dohovoru, ku ktorému došlo v rámci ich zodpovednosti.

K čl. I, bodu 88 - § 38 ods. 2

Znenie pripomienky: Navrhujeme obmedziť monitorovanie rozhovorov formou videoprenosu na len vopred stanovené účely.

Zároveň navrhujeme možnosť monitorovania obmedziť na odsúdených, ktorým sú uložené obmedzenia v trestnom konaní podľa osobitného predpisu.

Táto pripomienka je **zásadná**

Odôvodnenie:

Súčasný znenie návrhu povoľuje monitorovanie rozhovorov neobmedzene, bez stanovenia konkrétne sledovaných účelov. Porovnateľne je monitorovanie telefonátov podľa

navrhovaného znenia § 27 ods. 5 zákona obmedzené vopred stanovenými účelmi. Stanovenie účelov vopred je jediný legálny spôsob následného obmedzenia práva na súkromie.

Špecificky sa to týka hovorov s advokátom, keďže monitorovanie takého rozhovoru, môže narušovať advokátske tajomstvo. Aj Európsky súd pre ľudské práva uviedol, že rozhovor s právnikom spadá pod súkromný život a konzultácia by mala prebiehať v podmienkach, ktoré umožňujú slobodnú diskusiu [rozhodnutie EŠLP Altay proti Turecku č. 2 zo dňa 9. apríla 2019, sťažnosť č. 11236/09, § 49 - § 51].

Naviac navrhujeme obmedziť monitorovanie iba na odsúdených, ktorým sú uložené obmedzenia podľa osobitného predpisu, teda pre odsúdených v tzv. kolúznej väzbe. Len v takom prípade považujeme monitorovanie právnej komunikácie za legitímne. Európsky súd pre ľudské práva vo vzťahu ku korešpondencií taktiež uviedol, že komunikácia medzi právnikom a klientom je privilegovaná a narušiť jej súkromie je možné iba vo výnimočných situáciách ak majú orgány podozrenie na zneužívanie privilegovanosti komunikácie [rozhodnutie EŠLP Piechowicz proti Poľsku zo dňa 17. apríla 2012, sťažnosť č. 20071/07, § 239].

K čl. I, § 40 písm. f)

Znenie pripomienky: Navrhujeme vypustiť disciplinárne previnenie za úmyselné sebapoškodzovanie odsúdeného na zdraví

Táto pripomienka je **zásadná**

Odôvodnenie:

Vypustenie uvedeného disciplinárneho previnenia odvodzujeme z analogickej aplikácie teórie trestného práva, podľa ktorej je samovražda úmyselné spôsobenie smrti sebe samému. Samovražda, respektíve pokus o ňu nie sú trestné, nakoľko každý môže v zásade zaobchádzať so svojim životom ako chce. [BURDA, Eduard. § 154 [Účasť na samovražde]. In: BURDA, Eduard, ČENTÉŠ, Jozef, KOLESÁR, Juraj, ZÁHORA, Jozef a kol. Trestný zákon II. 1. vydanie. Praha: C. H. Beck, 2011, ISBN 978-80-7400-394-3]. Na vypustenie tohto disciplinárneho deliktu vyzýva Slovenskú republiku aj Výbor CPT, ktorý odporúča, aby sebapoškodzovanie odsúdených nebolo disciplinárnym previnením [Správa výboru CPT z návštevy Slovenskej republiky v dňoch 28.11-09.12 2023, č. CPT/Inf (2025) 09; para. 94, str. 42]. Svetová zdravotnícka organizácia sa stavia proti kriminalizácii, či trestaniu za pokusy o samovraždu, pretože "Hrozba právnej sankcie [...] môže mať negatívny vplyv na duševné zdravie jednotlivca, čím sa zvyšuje riziko samovrážd a uväznené osoby sa stávajú ešte zraniteľnejšími" [Svetová zdravotnícka organizácia. (2023). Informačný dokument WHO o zdravotných aspektoch dekriminalizácie samovráždy a pokusov o samovraždu. Svetová zdravotnícka organizácia. V anglickom jazyku dostupné na <https://cdn.who.int/media/docs/default-source/mental-health/9789240078796-eng.pdf>].

K čl. I, § 41 ods. 3

Znenie pripomienky: Navrhujeme zaviesť povinnosť poskytnúť odsúdeným ústavný poriadok v jazykových verziách primerane k národnostnému zloženiu odsúdených, resp. v jazyku, ktorému odsúdený rozumie.

Táto pripomienka je **zásadná**

Odôvodnenie:

Každý odsúdený by mal mať možnosť oboznámiť sa so svojimi právami a povinnosťami v jazyku ktorému rozumie. Aj touto novelou sa explicitne zavádza v § 75 ods. 1 a 2 povinnosť poučiť osoby pri prijímaní do výkonu trestu v jazyku ktorému rozumejú.

Keďže od prvotného poučenia neustále plynie čas, je nutné zabezpečiť aby si mohli cudzinci aj neskôr preštudovať práva a povinnosti, ktoré upravuje ústavný poriadok. Preto považujeme za nutné zabezpečiť prístup odsúdených k ústavnému poriadku v jazyku, ktorému rozumejú.

Aj Európske väzenské pravidlá v bode 30.1 hovoria, že osoby by mali byť informované o svojich právach a povinnostiach v jazyku ktorému rozumejú, tak často ako je to nutné, čo by sa práve zabezpečilo aj prístupom k ústavnému poriadku v potrebných jazykových verziách.

K čl. I, § 51 ods. 3 písm. f)

Znenie pripomienky: V § 51 ods. 3 písm. f) navrhujeme slová „alebo ohrozujúce mravnosť“, nahradiť slovami „a v prípade mladistvých odsúdených aj ohrozujúce mravnosť“

Táto pripomienka je **zásadná**

Odôvodnenie:

Európsky súd pre ľudské práva rozsudkom zo 14.11.2022 vo veci Chocholáč v. Slovensko rozhodol, že všeobecný zákaz držby tlačovín alebo predmetov ohrozujúcich mravnosť predstavoval porušenie čl. 8 Európskeho dohovoru o ľudských právach. S ohľadom na uvedené rozhodnutie navrhujeme, aby sa zákaz držby tlačovín alebo predmetov ohrozujúcich mravnosť vzťahoval iba na mladistvých odsúdených.

Uvedenou zmenou zároveň dôjde k zosúladieniu predmetného ustanovenia s ust. § 30 ods. 2 písm. i) zákona č. 221/2006 Z. z. o výkone väzby, ktoré je obsahovo podobné ako ust. § 51 ods. 3 písm. f) zákona o výkone trestu odňatia slobody.

K čl. I, § 54 odsek 4

Znenie pripomienky: Navrhujeme zmeniť spojku „alebo“ pred slovom pedagóg v druhej vete ustanovenia za spojku „a“.

Táto pripomienka je **zásadná**

Odôvodnenie:

Výbor CPT vo svojej správe vyjadril presvedčenie, že pripravovaná novela zákona o výkone trestu odňatia slobody zavedie povinnosť každodenného zdravotného dohľadu nad odsúdeným vykonávajúcim disciplinárny trest umiestnenia do samoväzby, a to psychológom

alebo zdravotníckym pracovníkom. Navrhované znenie by však v súčasnej podobe umožňovalo vykonávať dohľad aj pedagógovi namiesto zdravotníckeho pracovníka alebo psychológa. Navrhovaná zmena zosúladí s novelizačný text s odporúčaniami výboru CPT.

K čl. I, § 74

Znenie pripomienky: Odporúčame zaviesť povinnosť realizovať rodovo podmienený skrining pri nástupe odsúdenej do výkonu trestu odňatia slobody.

Táto pripomienka je **zásadná**

Odôvodnenie:

Výbor CPT vo svojej správe odporučil, že pri prijímaní žien by mal byť vo všetkých väzniciach, ktoré ubytávajú ženy, zavedený rodovo špecifický skrining. Takýto skrining by mal okrem identifikácie zodpovedností novo prijatých žien voči ich rodinám a deťom umožniť aj zistenie špecifických potrieb, vrátane histórie sexuálneho zneužívania a iného rodovo podmieneného násillia. Tieto informácie by sa mali náležite zohľadniť pri vypracovaní individuálneho plánu výkonu trestu pre konkrétnu ženu, aby sa zabezpečila primeraná starostlivosť a predišlo sa opätovnej traumatizácii. CPT odporúča, aby slovenské orgány podnikli kroky na zabezpečenie toho, že rodovo špecifický skrining pri prijatí žien bude vykonávaný osobitne vyškoleným personálom (a prednostne zdravotníckym personálom) vo všetkých väzniciach, kde sú ubytované ženy. [Správa výboru CPT z návštevy Slovenskej republiky v dňoch 28.11-09.12 2023, č. CPT/Inf (2025) 09; para. 101, str. 44]

K čl. I, § 74 ods. 4

Znenie pripomienky: Ust. § 74 navrhujeme doplniť o nový odsek, ktorý bude upravovať osobitné podmienky výkonu trestu odňatia slobody odsúdených žien – matiek maloletých detí, ktorým bol uložený trest odňatia slobody vyšší ako 2 roky.

Táto pripomienka je **zásadná**

Odôvodnenie:

Možnosti podľa navrhovaného ustanovenia § 412 ods. 5 Trestného poriadku sa vzhľadom k jeho navrhovanému zneniu nebudú týkať tých odsúdených žien, ktorým bol uložený trest odňatia slobody vyšší ako 5 rokov. Z navrhovaného znenia zákona pritom však nie je zrejmé, aké osobitné podmienky výkonu trestu odňatia slobody budú pre tieto odsúdené vytvorené.

Je preto potrebné legislatívne upraviť podmienky kontaktu odsúdenej - matky maloletého dieťaťa s jej maloletým dieťaťom a ostatné aspekty starostlivosti o dieťa, ak sa nemá zriaďovať špecializované oddelenie, v ktorom môže byť odsúdenej žene povolené, aby vo výkone trestu mala pri sebe a starala sa o svoje dieťa.

Podľa Revidovanej Koncepcie väzenstva Slovenskej republiky na roky 2022 – 2023, bodu č. 3.4.1., je pritom jedným z koncepčných cieľov a úloh navrhnúť alternatívne možnosti spôsobu výkonu trestu pre odsúdené ženy s deťmi.

K čl. I, § 81 ods. 3

Znenie pripomienky: Navrhujeme upraviť režim informovania odsúdeného o dôvodoch umiestnenia do OBR. O dôvodoch umiestnenia do OBR by mal byť odsúdený informovaný vždy, okrem prípadov, ak neexistujú iné vážne dôvody, ktoré novela definuje. V takom prípade musí byť odsúdený informovaný aspoň o podstate dôvodov. O podstate dôvodov, pre ktoré bol odsúdený do OBR umiestnený musí byť informovaný vždy.

Táto pripomienka je **zásadná**

Odôvodnenie:

Uznávame, že za určitých okolností je legitímne, aby ústav odsúdenému neuvádzal všetky poznatky o priebehu výkonu trestu, ktoré má k dispozícii. Na druhej strane však obmedzenie prístupu k týmto informáciám nikdy nesmie viesť k zásahu do základných práv a slobôd nad mieru povolenú Ústavou.

Základným rámcom, ktorý limituje obmedzenia základných práv a slobôd je čl. 13, ods. 4 Ústavy, ktorý znemožňuje zásah do podstaty a zmyslu základných práv a slobôd. Podstatou a zmyslom práva na spravodlivé konanie je okrem iného aj možnosť oboznámiť sa s dôvodmi, na ktorých orgán verejnej moci zakladá svoje rozhodnutie, a vyjadriť sa k nim.

Pre naplnenie tohto práva, garantovaného aj čl. 48, ods. 2 Ústavy je dôležité, aby adresát rozhodnutia poznal jeho odôvodnenie. Inak je jeho možnosť účinne sa proti takémuto rozhodnutiu brániť iba iluzórna.

Ak aplikujeme tieto všeobecné závery na preskúmaný prípad, súhlasíme, že obmedzenie sprístupnenia niektorých informácií o priebehu výkonu trestu môže byť legitímne. Na druhej strane však aj výbor CPT konštatoval, že sprístupnenie takýchto informácií by malo byť zohľadňované pri oboznamovaní odsúdeného do OBR a každé takéto umiestnenie by mali sprevádzať primerané záruky, ktoré spočívajú najmä v možnosti podania odvolania voči takémuto rozhodnutiu. [Bod 57, Správy pre vládu Slovenskej republiky o návšteve Slovenskej republiky, ktorú uskutočnil Európsky výbor na zabránenie mučeniu a neľudskému či ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestaniu v dňoch 19. až 28. marca 2018]

Rovnako tak aj Európsky súd pre ľudské práva kritizoval nízku mieru participácie odsúdeného v konaní o umiestnení do OBR, čo prispelo k záveru súdu o porušení práv sťažovateľa. Jedným zo základných prvkov participácie odsúdeného v konaní o umiestnení do OBR je jeho oboznámenie s dôvodmi takéhoto rozhodnutia.[Rozhodnutie ESLP vo veci Maslák v. Slovenská republika (No. 2), sťažnosť č. 38321/17 a 8 ďalších, najmä para. 159-160]

Aj správna úvaha orgánov verejnej moci a teda aj ústavu má svoje limity a nemožno ju zamieňať so svojvôľou. Ústav musí vždy skúmať, či vzhľadom na osobu odsúdeného a na charakter požadovaných informácií existuje riziko negatívnych javov spojených s potenciálnym oboznámením sa s požadovanými informáciami. V prípade, že ústav dospeje k záveru, že takéto riziko v konkrétnom prípade nehrozí, musí požadované informácie odsúdenému sprístupniť.

V prípade, ak ústav identifikuje, že by sprístupnením úplného odôvodnenia rozhodnutia odsúdeného o umiestnení do OBR došlo k ohrozeniu legitímneho cieľa, môže informovanie

ústavu obmedziť iba na podstatu dôvodov umiestnenie do OBR. Úplné vylúčenie informácií o dôvodoch umiestnenia odsúdeného do OBR je však v rozpore s ústavným zákazom zásahu do podstaty a zmyslu základných práv a slobôd.

Spoločná pripomienka k čl. I, § 91 ods. 1 písm. d) a § 92 ods. 1 písm. b)

Znenie pripomienky: Navrhujeme vypustiť ustanovenia § 91 ods. 1 písm. d) a § 92 ods. 1 písm. b) a zodpovedajúcim spôsobom preznačiť zostávajúce písmená.

Táto pripomienka je **zásadná**

Odôvodnenie:

Obe ustanovenia ukladajú odsúdenému povinnosť uhradiť trovy (v § 91 tzv. zavinené trovy výkonu trestu, v § 92 zvýšené trovy na strázenie a dopravu) vtedy, ak odsúdený trvá na svojej osobnej prítomnosti pri úkone alebo pojednávaní, hoci bol poučený, že jeho účasť nie je nevyhnutná. Takáto úprava je problematická, pretože môže byť v rozpore s ústavne zaručeným právom na súdnu ochranu a spravodlivé konanie podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 Ústavy SR. Pokiaľ osobitný procesný predpis vo forme zákona garantuje účastníkovi konania alebo strane sporu, príp. inej vymedzenej osobe právo osobne sa zúčastniť pojednávania či iného procesného úkonu, viazať toto právo na peňažnú kvázi-sankciu porušuje princíp rovnosti zbraní, odrádza od účasti a predstavuje neprípustný trest za výkon procesného oprávnenia. Nevyhnutné náklady, ktoré vznikajú štátu pri zabezpečení ústavne chránených práv a slobôd (vrátane práva na osobnú účasť na pojednávaniach či iných procesných úkonoch) odsúdených, nemajú byť paušálne prenášané na jednotlivca, pokiaľ štát nepreukáže zneužitie práva alebo úmyselné marenie konania.

Kritérium nevyhnutnosti prítomnosti na úkone je navyše neurčité a závisí od jednostranného hodnotenia orgánu a odsúdený nemá reálny prostriedok na okamžitú kontrolu takéhoto rozhodnutia; vzniká tým riziko svojvoľného zásahu. Súdy, orgány činné v trestnom konaní či správne orgány navyše v predvolaniach na pojednávanie, prejednanie, výsluch či iné procesné úkony neuvádzajú, či je prítomnosť odsúdeného (v akomkoľvek procesnom postavení) nevyhnutná, alebo nie. Ústavu na výkon trestu odňatia slobody však rozhodne neprináleží hodnotiť takúto nevyhnutnosť.

Z uvedených dôvodov navrhujeme obe citované ustanovenia zo zákona vypustiť.

K čl. I, § 94 ods. 5

Znenie pripomienky: Navrhujeme vypustiť zo znenia § 94 ods. 5 slovné spojenie „označenie trestného činu, pre ktorý bol odsúdený vo výkone trestu“, aby oznámenie o nadchádzajúcom prepustení neobsahovalo informáciu o skutku, za ktorý bol odsúdený.

Táto pripomienka je **zásadná**

Odôvodnenie:

Adresáti uvedení v § 94 ods. 4 písm. a) až c) potrebujú predovšetkým vedieť, že konkrétna osoba bude v konkrétnom termíne prepustená a aké resocializačné či terapeutické aktivity ukončila alebo neukončila, aby mohli zabezpečiť ďalšiu sociálnu pomoc, dohľad alebo podporu. Informácia o konkrétnom trestnom čine nie je pre plnenie týchto úloh nevyhnutná a jej bezpodmienečné poskytovanie by predstavovalo nadbytočné spracúvanie osobných údajov v rozpore so zásadou minimalizácie podľa článku 5 ods. 1 písm. c) nariadenia GDPR, podľa ktorej majú byť osobné údaje primerané, relevantné a obmedzené na to, čo je potrebné vzhľadom na účel spracúvania.

Zverejnenie skutku zároveň zvyšuje riziko ďalšej stigmatizácie odsúdeného a môže sťažiť jeho reintegráciu po návrate na slobodu, čo je v rozpore s preventívnou a resocializačnou funkciou trestu. Orgány verejnej moci, ktoré odôvodnene potrebujú poznať právnu kvalifikáciu skutku (napríklad Policačný zbor pri ďalších procesných úkonoch), majú k tejto informácii prístup prostredníctvom registrov trestov alebo interných databáz, takže jej duplicitné oznamovanie prostredníctvom § 94 ods. 5 nie je potrebné. Z uvedených dôvodov navrhujeme uvedenú časť ustanovenia vypustiť.

K čl. I, § 97n ods. 1:

Znenie pripomienky: V § 97n ods. 1 navrhujeme vypustiť časť *“a rozhodnutie o uložení disciplinárneho trestu”*, ako aj celú časť vety za bodkočiarkou - *“;to neplatí, ak ide o rozhodnutie o uložení disciplinárneho trestu za konanie odsúdeného, ktoré má znaky priestupku”*

Táto pripomienka je **zásadná**

Odôvodnenie:

Podľa čl. 46 ods. 2 ústavy nemožno zo súdneho prieskumu vylúčiť tie rozhodnutia orgánov verejnej moci, ktoré zasahujú do základných práv a slobôd. Uložením disciplinárnych trestov podľa § 52 ods. 3 (s výnimkou disciplinárneho trestu pokarhania) sa však obmedzujú základné práva odsúdeného, a to nad rámec štandardných obmedzení vyplývajúcich zo samotnej podstaty výkonu trestu odňatia slobody a z obmedzení vyplývajúcich z vonkajšej a vnútornej diferenciácie výkonu trestu. Tieto dodatočné obmedzenia základných práv odsúdených nie sú akcesoricky naviazané na rozhodnutie súdu o uložení trestu odňatia slobody, ale sú uložené dodatočne iným štátnym orgánom - disciplinárnym orgánom, ktorým je vždy príslušník Zboru väzenskej a justičnej stráže. Najzreteľnejší zásah do základných práv a slobôd odsúdených je možné badať pri disciplinárnych trestoch umiestnenia do uzavretého oddielu podľa navrhovaného znenia § 52 ods. 3 písm. d), e) a f). Uložením týchto disciplinárnych trestov dochádza k obmedzeniu tzv. zostatkovej slobody odsúdeného, preto nie je v súlade s čl. 46 ods. 2 ústavy, ak takéto zásahy do základných práv a slobôd nepodliehajú súdnemu prieskumu ich zákonnosti.

V Českej republike dospel k totožnému hodnoteniu tamojšieho zákona o výkone trestu odňatia slobody Ústavný súd Českej republiky vo svojich nálezoach sp. zn. Pl. ÚS 32/08 a Pl. ÚS 112/20.

K čl. I, § 97o

Znenie pripomienky: Navrhujeme výslovne upraviť možnosť podania odvolania aj proti rozhodnutiu vydanému v konaní mimo odvolacieho konania, pokiaľ riaditeľ ústavu pôvodné rozhodnutie zmení.

Odôvodnenie:

Aj v takomto prípade by malo byť zachované právo na dvojinstančnosť správneho konania, čo pri zmene pôvodného rozhodnutia riaditeľom ústavu podľa navrhovaného § 97o ods. 1 nebude zachované, pokiaľ proti rozhodnutiu mimo odvolacieho konania už nebude prípustný žiadny opravný prostriedok. Takúto právnu úpravu obsahuje vo všeobecnom správnom konaní § 68 ods. 2 zákona č. 71/1967 Zb. o správnom konaní (správny poriadok).

K čl. I, § 98 ods. 3

Znenie pripomienky: Navrhujeme vypustiť podmienku preukazovania spolužitia v spoločnej domácnosti, ako aj požiadavku osobitného preukazovania postavenia blízkej osoby v prípade druhu a družky. Uvedené navrhujeme nahradiť čestným vyhlásením oboch osôb.

Táto pripomienka je **zásadná**.

Odôvodnenie:

Podmienka preukazovania spolužitia v spoločnej domácnosti prostredníctvom formálnych dokladov môže byť v určitých prípadoch objektívne nesplniteľná. Tento nedostatok sa prejavuje predovšetkým v prípadoch, keď dotknuté osoby žili pred výkonom trestu odňatia slobody v nájomnom alebo neformálnom bývaní, prípadne neboli spoločne evidované v informačných systémoch verejnej správy. Uvedená požiadavka tak neprimerane obmedzuje možnosť uplatnenia práv, ktoré právny poriadok priznáva blízkym osobám.

Zákon by mal reflektovať skutočnosť, že existencia vzťahu druhu a družky nie je podmienená formálnym spolužitím v jednej domácnosti, ale zakladá sa na osobnom vzťahu týchto osôb, tak ako vyplýva z § 116 Občianskeho zákonníka. Zavedenie možnosti preukazovať uvedený vzťah čestným vyhlásením oboch osôb predstavuje primeraný a dôstojný spôsob overenia existencie blízkeho vzťahu, pričom rešpektuje individuálne okolnosti života jednotlivcov. Zároveň predchádza nedôvodnému znevýhodneniu určitých skupín odsúdených, najmä osôb bez prístupu k formálnemu bývaniu alebo osôb bez domova.

K čl. I, § 99 ods. 2

Znenie pripomienky: Navrhujeme v ustanovení vypustiť odkaz na ods. 1 písm. k) a l).

Táto pripomienka je **zásadná**.

Odôvodnenie:

Údaje podľa § 99 ods. 1 písm. k) a l) sa bezprostredne týkajú osoby odsúdeného a vypovedajú o jeho správaní, prístupe k plneniu povinností a miere spolupráce v rámci programu zaobchádzania. Majú zásadný význam pri rozhodovaní o preradení, uložení disciplinárneho trestu, podmiennečnom prepustení či iných konaniach, ktoré môžu významne ovplyvniť právne postavenie odsúdeného. Súčasne ide o údaje, ktoré vznikajú v rámci činnosti ústavu voči odsúdenému a majú charakter hodnotenia jeho osoby, preto ich nemožno považovať za interné alebo pre odsúdeného neprístupné.

Odsúdený má právo byť s uvedenými údajmi oboznámený, a to nielen z dôvodu informovanosti, ale aj na účely výkonu svojich procesných práv a možnosti účinnej obhajoby. Vylúčenie informačnej povinnosti vo vzťahu k týmto údajom je neprimerané a v rozpore so zásadou transparentnosti a právom na prístup k osobným údajom podľa článku 15 nariadenia (EÚ) 2016/679 (GDPR). Potenciálne riziká zásahu do práv tretích osôb možno riešiť menej invazívnymi prostriedkami, bez potreby plošného obmedzenia prístupu k údajom, ktoré sa týkajú výlučne osoby odsúdeného.

ZÁKON O VÝKONE VÄZBY

K čl. IV, § 60n ods. 1:

Znenie pripomienky: V § 60n ods. 1 navrhujeme vypustiť časť *“a rozhodnutie o uložení disciplinárneho trestu”*, ako aj celú časť vety za bodkočiarkou - *“;to neplatí, ak ide o rozhodnutie o uložení disciplinárneho trestu za konanie obvineného, ktoré má znaky priestupku”*.

Táto pripomienka je **zásadná**

Odôvodnenie:

Podľa čl. 46 ods. 2 ústavy nemožno zo súdneho prieskumu vylúčiť tie rozhodnutia orgánov verejnej moci, ktoré zasahujú do základných práv a slobôd. Uložením disciplinárnych trestov podľa § 40 ods. 3 (s výnimkou disciplinárneho trestu pokarhania) sa však obmedzujú základné práva obvineného, a to nad rámec štandardných obmedzení vyplývajúcich zo samotnej podstaty výkonu väzby a z obmedzení vyplývajúcich z diferenciácie výkonu väzby. Tieto dodatočné obmedzenia základných práv obvinených nie sú akcesoricky naviazané na rozhodnutie súdu o vzatí obvineného do väzby, ale sú uložené dodatočne iným štátnym orgánom - disciplinárnym orgánom, ktorým je vždy príslušník Zboru väzenskej a justičnej stráže. Najzreteľnejší zásah do základných práv a slobôd obvinených je možné badať pri disciplinárnych trestoch umiestnenia do uzavretého oddielu a samoväzby podľa navrhovaného znenia § 40 ods. 3 písm. e) a f). Uložením týchto disciplinárnych trestov dochádza k obmedzeniu tzv. zostatkovej slobody obvineného, preto nie je v súlade s čl. 46 ods. 2 ústavy, ak takéto zásahy do základných práv a slobôd nepodliehajú súdnemu prieskumu ich zákonnosti.

V Českej republike dospel k totožným záverom Ústavný súd Českej republiky vo svojich nálezoach sp. zn. Pl. ÚS 32/08 a Pl. ÚS 112/20.

NAD ROZSAH NOVELY

K § 4 písm. m) zákona č. 4/2001 Z. z. o Zbore väzenskej a justičnej stráže

Znenie pripomienky: Navrhujeme, aby lekári priamo v ústavoch neposkytovali zdravotnú starostlivosť aj personálu Zboru väzenskej a justičnej stráže.

Táto pripomienka je **zásadná**

Odôvodnenie:

Výbor CPT nepovažuje za vhodné, aby lekári v ústavoch poskytovali zdravotnú starostlivosť aj odsúdeným/obvineným a aj personálu Zboru väzenskej a justičnej stráže. Poskytovanie zdravotnej starostlivosti zamestnancom Zboru väzenskej a justičnej stráže by malo byť len vo veľmi ojedinelých prípadoch [Správa výboru CPT z návštevy Slovenskej republiky v dňoch 28.11-09.12 2023, č. CPT/Inf (2025) 09; para. 75, str. 34-35].

Prítomnosť príslušníkov Zboru väzenskej a justičnej stráže v zdravotníckych zariadeniach
Znenie pripomienky: Navrhujeme, aby bolo zrušené ustanovenie § 5 ods. 2 vyhlášky č. 447/2006 Z. z. Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky o organizácii poskytovania zdravotnej starostlivosti v Zbore väzenskej a justičnej stráže (ďalej len „vyhláška“)

Táto pripomienka je **zásadná**

Odôvodnenie:

Uvedené ustanovenie má za cieľ zvýšiť ochranu života a zdravia personálu nemocnice tým, že priamo v zdravotníckom zariadení budú prítomní príslušníci Zboru väzenskej a justičnej stráže pri poskytovaní zdravotnej starostlivosti obvinenému/odsúdenému. Takýto cieľ je legitímny, avšak k zásahu do ľudských práv nemôže dochádzať iba na základe vyhlášky, bez zákonného splnomocnenia. Preto navrhujem vypustiť ustanovenie § 5 ods. 2 vyhlášky a premietnuť ho do znenia zákona č. 4/2001 Z. z. o Zbore väzenskej a justičnej stráže.

K §13b ods. 6 zákona č. 4/2001 Z. z. o Zbore väzenskej a justičnej stráže;

Znenie pripomienky: Navrhujeme, aby bola zavedená dvojkrová metóda výkonu dôkladných osobných prehliadok.

Táto pripomienka je **zásadná**

Odôvodnenie:

Európsky súd pre ľudské práva (ESLP) vo svojej judikatúre priznáva, že dôkladné osobné prehliadky obvinených a odsúdených (tzv. *strip search*) môžu byť za určitých okolností nevyhnutým prostriedkom pre dosiahnutie ochrany ich samotných, ale aj príslušníkov ústavu. Musia však byť vykonávané primeraným spôsobom.

Primeranou môže byť len taká prehliadka, ktorá rešpektuje ľudskú dôstojnosť. Vzhľadom na to, že každá takáto prehliadka je potenciálne ponižujúcim zaobchádzaním, je potrebné ich vykonať tak, aby sa čo možno najviac eliminoval faktor zahanbenia prehľadávanej osoby. CPT preto opakovane odporúča, aby prehľadávaná osoba nebola nikdy pri vykonávaní prehliadky úplne nahá.

Prehliadka by sa mala vykonať v dvoch krokoch, t. j. najprv sa vyzlečie vrchná časť odevu, po vykonaní obhliadky vrchnej časti osoby sa opäť oblečie a následne si vyzlečie spodnú časť odevu. Rovnako tak viaceré ďalšie odporúčania medzinárodných organizácií pokladajú vykonanie dôkladnej osobnej prehliadky v dvoch krokoch za esenciálny predpoklad obmedzenia jej ponižujúceho charakteru.

Aj napriek jasnému nastaveniu medzinárodných štandardov vo vzťahu k dôkladným osobným prehliadkam, naša vnútroštátna právna úprava naďalej predpokladá že (i keď len na nevyhnutný čas) odsúdený bude počas vykonania dôkladnej osobnej prehliadky úplne nahý. Novela zákona o Zbore väzenskej a justičnej stráže pripravená Ministerstvom spravodlivosti (zohľadňujúc odporúčania verejného ochrancu práv) obsahovala takýto dvojkrokový postup pri vykonávaní dôkladnej osobnej prehliadky. Novela zákona schválená parlamentom však už túto zmenu nereflektovala a naďalej zostal zachovaný pôvodný spôsob vykonávania dôkladnej osobnej prehliadky.

K PORIADKU VÝKONU TRESTU

K § 3a ods. 1 vyhlášky MS SR č. 368/2008 Z. z. a k § 6 ods. 1 vyhlášky MS SR č. 437/2006 Z. z.:

Znenie pripomienky: Navrhujeme zaviesť povinnosť, aby každý odsúdený a obvinený bezodkladne, maximálne však do 24 hodín od momentu prijatia do výkonu trestu odňatia slobody, resp. do výkonu väzby, absolvoval zdravotnú prehliadku a rozhovor. O týchto úkonoch je potrebné riadne spísať úradný záznam, ktorého fotokópia bude odsúdenému a obvinenému na požiadanie prístupná.

Táto pripomienka je **zásadná**

Odôvodnenie:

Navrhovaná zmena vyplýva zo správy a odporúčaní Výboru CPT z návštevy Slovenskej republiky uskutočnenej v dňoch 28. novembra až 9. decembra 2023, č. CPT/Inf (2025) 09, s. 36.

Vykonaním zdravotnej prehliadky tela odsúdeného a obvineného prijatého do výkonu trestu odňatia slobody, resp. do výkonu väzby bezodkladne po jeho prijatí príslušným ústavom je možné odhaliť znaky prípadného protiprávneho zaobchádzania s odsúdeným/obvineným zo strany iných ozbrojených zborov, ktoré obmedzovali osobnú slobodu odsúdeného, resp. obvineného pred jeho dodaním do výkonu trestu odňatia slobody a do výkonu väzby. Toto opatrenie zároveň zabezpečí ochranu príslušného ústavu na výkon trestu odňatia slobody a ústavu na výkon väzby pred nepodloženými obvineniami zo strany odsúdeného/obvineného

zo zlého zaobchádzania s ním v ústave na výkon trestu odňatia slobody alebo v ústave na výkon väzby.

Všeobecne k vyhláške MS SR č. 368/2008 Z. z.

Znenie pripomienky: Navrhujeme zaviesť povinnosť každého ústavu na výkon trestu odňatia slobody, aby odsúdeným vo výkone trestu odňatia slobody pravidelne, minimálne každých šesť mesiacov, ponúkal možnosť dobrovoľne absolvovať testovanie na ľudský imunitný nedostatkový vírus (HIV) a hepatitídu typu B a C.

Táto pripomienka je **zásadná**

Odôvodnenie:

Navrhovaná zmena vyplýva zo správy a odporúčaní Výboru CPT z návštevy Slovenskej republiky uskutočnenej v dňoch 28. novembra až 9. decembra 2023, č. CPT/Inf (2025) 09, s. 35 – 36.

Navrhovaná zmena pomôže v predchádzaní šírenia závažných a rizikových prenosných ochorení, ktoré sa môžu vo väzenskej populácii vyskytnúť. Okrem ochrany základného práva odsúdených na ochranu ich zdravia (čl. 40 ústavy) môže napomôcť ústavom na výkon trestu odňatia slobody v predchádzaní vzniku mimoriadnych situácií vyvolaných šírením infekčných ochorení.